

Predavanje Moteče vedenje, dr. Branka D. Jurišić,
dne 24. septembra 2003, v sklopu Šole za starše

Predavanje, ki se je sicer začelo z zamudo, je bilo zelo kakovostno in polno humorja. Predavateljica predava v šolah in vrtcih, dela z »težavnimi« otroki (s posebnimi potrebami) in njihovimi starši na Metelkovi (Zdravstveni dom) ter je članica društva Sožitje, katerega člani so tesno povezani z otroki, ki imajo Downov sindrom - samo toliko v vednost, ker mislim, da so bili starši prijetno presenečeni nad strokovnostjo in izredno sproščenim vzdušjem. Kakovostnim strokovnjakom iz preteklih let se je tako pridružila še ena zanimiva oseba. Predavanje je trajalo 1 uro in pol, obiskalo ga je 30 staršev in nekaj vzgojiteljic.

Predavateljica je starše sprva motivirala z vprašanjem, zakaj prihaja do motečega vedenja otrok in nezaželene reakcije staršev in nas »razveselila«, da tovrstno vedenje ne mine samo od sebe, torej z leti, ampak terja veliko učenja in potrpljenja. Situacijo je ponazorila s t.i. hudobcem na rami, ki mu strokovno rečejo prepričanja oziroma negativne misli. »Starševski« hudobci »šuntajo« starše v smislu - saj nimaš časa, da bi ukrepal(a); saj ni tako hudo; saj se ne splača ukrepati, ipd. Zato starši radi popuščamo in smo pri vzgoji nedosledni. Na drugi strani pa je želela razložiti, kako tovrstno obnašanje sploh pride v otrokovo glavo. Na otrokovo vedenje v prvi vrsti vplivajo starši, nato vzgojitelji in učitelji ter seveda vrstniki. Če neko misel ali trditev slišimo zelo pogosto od drugih, si jo kasneje kar sami ponavljamo in jo imanmo za dejstvo.

Nato je povedala kratko zgodbo o možakarju, ki je izgubil ključke. Ob treh ponoči. V mislih - na poti do hišnika - se mu je sprva opravičeval in razlagal, kaj se je zgodilo, nato se je zgolj opravičeval in na koncu si je mislil, kaj za vraga bi se komu opravičeval. Njegova reakcija - ko je zbudil hišnika - je bila nestrpna in nesramna. In taka je reakcija ljudi v vsakdanjem življenju - bodisi eksplozivna ali nična (umik).

Glede na reakcijo na določeno otrokovo dejanje (v našem primeru razlitje vode za risanje) je predavateljica definirala štiri vrste staršev.

A: »Joj, kako si neroden! Za kazen pobriši! Sam si kriv!« **Taki starši pogosto tako reagirajo, malo pa malo to ustvari negativna prepričanja pri otroku. Taki otroci za kazen delajo veliko stvari, ki so sicer normalen del vsakdanjika in velikokrat so prepričani, da so sami krivi za to. Cmok v grlu je vedno večji in tudi življenje postaja vse težje.**

B: »Pojdi stran! Ne dotikaj se! Samo še slabše bo!« **Taki otroci ne nosijo posledic za svoja dejanja in se raje umaknejo, kot da kaj storijo. Starši vse storijo namesto njih.**

C: »Joj, kako sem ti nerodno dala! Joj, ti pripravim vse še enkrat!« **Taki otroci odraščajo v okolju, v katerem se vedno išče krivca, kar je nesmiselno. Tudi v tem primeru starši pogosto delajo stvari namesto otroka. Otrok je pasiven.**

D: »Veš kaj? Se zgodi. Dobiš krpo, pobrišeš in konec. Nič hudega!« **Idealna reakcija. To se dogaja - gravitacija pač. Možnost popravila mora obstajati - tudi v življenju.**

Zakaj prihaja do »slabih« reakcij? Ker si v glavi neprestano nekaj dopovedujemo, bodisi da ni časa, okoliščin, ipd. Takrat, ko smo razburjeni, pa pride »slaba« reakcija na plan. Dober primer za to je učenje hoje. Če starši potenciramo (»Pazi! Ti, ti kamenček!«), se otrok navadi jokati, v vrtcu se nauči, da to ni nič. Doma ima zopet publiko in ima tako možnost izražati svoje želje z »motečim vedenjem«.

Najbolj bedasto vzgojno vprašanje je po mnenju predavateljice »Zakaj si to naredil?«. Pametnega odgovora nam otrok ne zna dati. Otrok naredi nekaj tako, kot zna. Sprva zato, ker se otroci med seboj še ne znajo dogovoriti. Delno je to povezano z govorom in komunikacijo. Zakaj se odrasli ne znamo kontrolirati? Zato, ker imamo preslabo samokontrolo (hrana, cigareti, ipd.). Posledica tega so tepež, vpitje in nenazadnje tudi vojne.

Pomembno je, da otrok pridobiva našo pozornost na način, ki nam ustreza. Mora vedeti, da se mu ne moremo posvetiti 100%. Naj nam prinese željeno, naj nam pokaže, prisluhnimo mu, vendar mu postavimo meje. Motečemu vedenju starši ne smemo posvečati preveč pozornosti, ker je pozornost za otroke nagrada. Primerne nagrade pri vzgoji so lahko materialne, vse bolj pa težimo k socialnim nagradam - pesmica, pravljica, sprehod, druženje...

Vprašanja - »Kako je bilo v šolo? Kaj si danes jedel?« - so dolgočasna. Z otrokom je treba klepetati in za to je dober, če z njimi med razgovorom nekaj počnemo. Ni potrebno vedno reagirati na otrokovo vedenje, dobro je, če otrok ni deležen preveč pozornosti, otrok se mora znati zaposliti sam in mora imeti meje.

Kot rečeno v uvodu - predavateljica dela s »težavnimi« otroki in njihovimi starši na Metelkovi. Njene izkušnje pravijo, da so smo starši dandanes negotovi, nesigurni in da stremimo k perfekcionizmu. Pomembno je, da je tudi staršem lepo in da uživamo z malčki - večjimi in manjšimi. Preživimo 30 do 45 minut časa na dan s svojim otrokom. V naši kulturi se očetje več igrajo z otroki, matere smo sicer veliko bolj fizično prisotne v otrokovem življenju, vendar smo miselno bolj odsotne, ker smo zelo pogosto zaposlene z gospodinjskimi opravili.

Konkretni primeri:

Kaj storiti, če se otroka spreta za lopatko? Otroka moramo naučiti, kako naj se odziva (morda zamenjava). Pomembno je, da otroku razložimo, kaj naj stori in ne česa naj ne stori (s tem ga namreč begamo).

Predavateljica je omenila t.i. test mrtvaka, tisto, kar mrtvak lahko naredi, ni dobro za otroka. »Nehaj brcati!« Lahko mrtvak neha brcati? JA - ni dobro za otroka! OTROKU POVEJTE, KAJ NAJ ZAČNE DELATI IN NE KAJ NAJ NEHA DELATI.

Jemanje zdravil je področje, kjer je potrebno imeti avtoriteto - brez debate. Obstajajo namreč trije kriteriji, kdaj z otrokom ne debatiramo. Kadar je ogroženo njegovo zdravje, njegova priljubljenost (cukanje, griženje, pretepanje je nesprejemljivo) in njegov razvoj (stvari, ki spadajo v določeno starost mora otrok samostojno opravljati - vezalke, gumbi, hrana,...).

Če se otroka kregata, recimo bratec in sestra, nikoli ne vlečemo za roke. Samo močno stisnemo za zapestje in strogo pogledamo, z otrokom se pogovorimo, ko smo umirjeni.

Sramežljivost otrok je ponavadi moteča za starše, ker se starši pogosto radi pokažemo skozi svoje otroke. Če je otrok nesiguren, negotov, kritičen in če ga je strah, mu je potrebno dvigovati samozavest in pozitivno oblikovati njegovo samopodobo. Če pač ne želi recitirati pred drugimi, lahko to počne pod mizo ali obrnjen v drugo smer.

Zelo zanimivo in poučno.

Zapisala: Anja Černe